

NAVN PÅ KANDIDAT: 5249
VEILEDER: MALIN KRISTINE GRAESSE

Visuell representasjon av gullrushet i Klondike

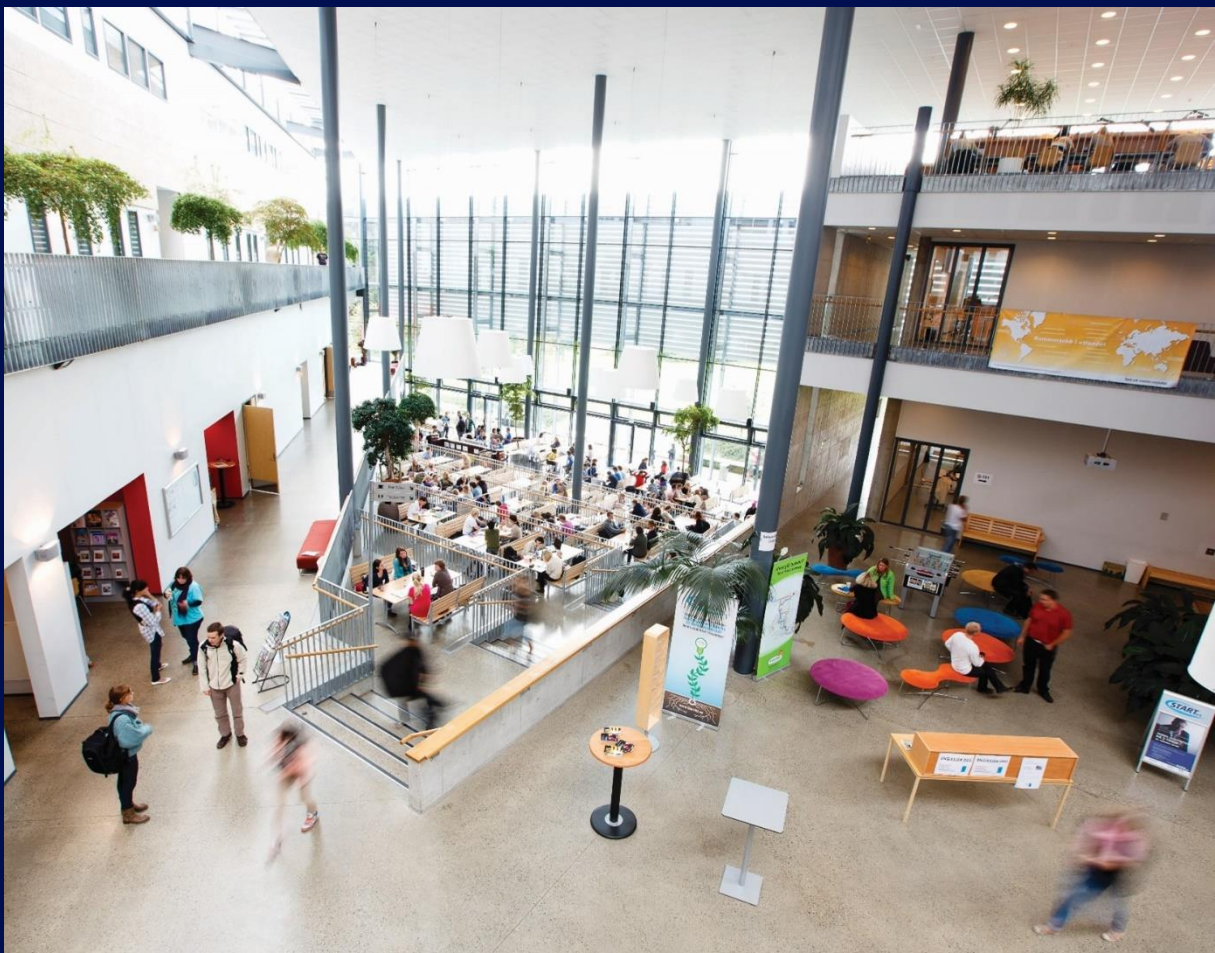
Bacheloroppgave, 2024

HIS290

Kultur- og språkvitenskap

Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora

7767 ord

, det

Abstract

The last great gold rush has been romanticised through popular culture through more than a hundred years after it occurred in Klondike at the very end of the 19th century.

This text has researched the work of two American artists who has drawn the mentioned historic period throughout decades. The intent of this work has been to navigate between the artists visual representations and the written literature on the subject, both primary- and secondary sources, to understand how the artists have chosen to tell and interpret the historic period and, in that search, reach a higher understanding of the artwork itself, but also how they have used various single representatives to represent much larger groups or elements.

Innhold

Introduksjon	4
Metode	4
Forskningsstatus	5
Hva er historisk representasjon?	7
Utfordringer med å presentere materialet	7
Historisk opptakt	8
Carl Barks oljemaleri “Nobody’s spending fool”	12
Opptakt til maleriet i andebyuniverset	14
Analyse av maleriet	18
Oppsummering	25
Kilder	26
APPENDIX	28

Introduksjon

Kan vi gjennom analyse av visuelle fremstillinger av en historisk hendelse danne oss et inntrykk av fortiden på en måte som vil oppleves representativt?

Som barn på 1990-tallet opplevde forfatteren av denne teksten nesten daglige reiser til fjerne avkroker i fantasiens verden gjennom ruter, nærmere bestemt tegneserieruter. Et barns fantasi blandet med reiseglade ender fra et oppdiktet sted kalt Andeby kan, i etterpåklokskapens lys, påstås å ha spilt en særlig stor rolle i den eventyrlysten som har fulgt flere nordmenn også inn i voksen alder.¹

Det er gjerne ikke alle som i voksen alder, etter å ha startet på et historiestudium, som vender tilbake til disse endene som preget barndommens fantasi og opplevelser for så å innse at det som man i ungdomstiden og i tidlig voksenliv anså som rent oppspinn faktisk viser seg å være basert på historiske hendelser.

Gullrushet i Klondike, fra 1896 til 1899. Det siste store gullrushet. Foreviggjort og romantisert gjennom generasjoner av populærkultur gjennom de tidlige fortellinger av Jack London, Charlie Chaplins filmatisering i 1920-årene og nyere filmatiseringer og TV-serier. Størst av alt, og der denne oppgaven vil rette seg inn mot, er tegneserieskapernes fremstilling av denne innholdsrike historiske perioden.

Carl Barks fortellinger om onkel Skrue som ung gullgraver i Klondike fra 1950-tallet og Don Rosas videre utvikling av Barks skaperverk på 1990-tallet utgjør grunnstammen i det denne oppgaven ønsker å forske på; Hvordan har Barks og Rosa fortalt sine historier om onkel Skrue i gullrushet med hensyn til læring og romantisering gjennom visuelle fremstillinger av den historiske hendelsen?

Metode

Metoden som vil brukes i denne forskningen vil i størst mulig grad omhandle analyse av Carl Barks oljemaleri «Nobody's Spending Fool» samt supplere med utvalgte 'ruter' fra Barks og Rosas tegneserier og dermed bruke primær- og sekundærkilder for å danne seg et bilde på hvordan kunstnerne kan ha jobbet for å fremstille sine visuelle verk.

Årsaken til at det er nettopp andebyuniverset som skal forskes på er at selv om mange av disse fortellingene kan beskrives som utelukkende humoristiske, og har mindre med virkeligheten å

---

¹ Jon Gisle, *Donaldismen* (Oslo: Gyldendal, 2006). På s.141 påstår Gisle at så mange som tjuufem prosent av norske Donald-lesere er voksne menn.

gjøre, fremstår Klondike-fortellingene som en helt egen sjanger innen samme univers. Uten å ha satt seg inn i alt materialet fra Barks og Rosa, virker det som om de har lagt ned ganske mye arbeid for å få disse gullgraver-historiene så historisk representative som mulig. I forordet til et samleverk av Barks verker påstås det hardnakkert at det brukes «autentiske steder og historiske fakta» i historien.² Don Rosa hevder også at han har lagt ned mye historisk arbeid i sine fremstillinger av Skrue i Klondike.³ Dette har vært med på å forme ønsket om å forske på disse påstandene.

Ettersom alle som deltok i stormløpet må ha hatt forskjellige oppfatninger av livet de stod i, ville det være en umulig oppgave å fastslå for store påstander og dra sammenligninger til fremstillingen av onkel Skruens liv. Derfor settes rammeverket tydelig opp på forhånd. Oppgaven vil ikke gå særlig inn i enkeltpersoners liv og oppfatning, ei heller vil det analyseres noe særlig om den økonomiske situasjonen i verden på denne tiden.

Det kan selvsagt tenkes at begge tegneserieskaperne var menn av sin tid, preget av de faktorene i verden de måtte ha vokst opp med. Barks videreførte Disneys skapelse, men skapte også sine egne ender i tiden under og etter andre verdenskrig, da som en middelaldrende mann. Barks kan også ha latt sitt private liv påvirke kunsten sin i større eller mindre grad.

Don Rosa har på mange måter fylt i Barks fotspor, noe som av enkelte mennesker anses som mindreverdig, men det arbeidet han har lagt ned kan påstås å ikke bare fylle Barks sko, men kanskje har han også passert sin gamle mester. Han har gått gjennom alt materialet Barks publiserte og tatt ut hver minste lille detalj. En liten uskyldig setning fra Barks har gitt Rosa nok til å produsere en helt ny historie. Dermed står Rosa igjen med langt mer produsert materiale enn Barks, da spesielt angående gullrushet i Klondike og Skruens oppfatninger rundt hendelsen.

Forskningsstatus

Gullrushet

Det er skrevet store mengder med litteratur om gullrushet både i erindringsform, dagbøker, fortellinger og fiksjon.

---

² Carl Barks, *Tilbake til Klondike og andre historier fra 1952-1953* (Oslo: Egmont Kids Media Nordic, 2013). s.7.

³ Don Rosa, *Skrue McDucks liv og levnet* (Oslo: Egmont Kids Media, 2016). Forordet til «Kongen av Klondike» s. 145.

Deler av gullrushet ble filmatisert av filmpioneren Thomas Edison. Disse filmsnuttene ligger tilgjengelig under USAs nasjonalmuseums offisielle youtubekanal⁴. Charlie Chaplin lagde skuespillfilmatiseringen «Gold Rush» i 1925⁵, men det har senere blitt laget et ukjent antall dokumentarer og noen TV-serier og filmer.

Det som virker å gå igjen i de fleste sekundærkildene er at det i stedet for å vise den harde og brutale hverdagen, som man oftere får inntrykk av i primærkildene, så skaper man et langt mer romantisk bilde av hele den historiske hendelsen og æraen før gullrushet, som ofte omtales som «The Gay Nineties»⁶.

William Haskell oppsummerer reisen på en svært treffende måte “If you had just sat down in ‘Frisco and told me in detail what this tramp would be, I think I should have looked on it as a rather long and at times agreeable method of premediated suicide.”⁷

Slike typer fremstillinger har nok ikke vært like innbringende som fortellinger om heltemot og suksesshistorier som «kongene av Klondike».

Det finnes også mange internettkilder som viser en del av forholdene under rushet. Da spesielt digitale arkiver og museer der bildematerialer ligger lagret på nett, tilgjengelig for allmenheten. Flere av bildene som brukes i denne teksten vil være tatt av Eric A. Hegg, Per E. Larss og Joseph E. N. Duclos som alle opererte som fotografer i sin tid.

Carl Barks og Don Rosa

Det mest fascinerende med dette arbeidet har vært å finne ut hvor mange mennesker som har engasjert seg i Barks fortellinger. Ikke bare i barndommen, men det har også fulgt flere inn i voksenalder. Det er utgitt mange verker både om Donald Duck som ‘person’ samt analyser av flere av Andebys figurer, blant andre Onkel Skrue.

Det mest påfallende å nevne her er Jon Gisles verk fra 1973 der han delvis vitenskapelig, delvis satirisk går gjennom «Donaldismen» og dens påvirkning på det norske samfunnet. I «Donaldismens» etterord blir det beskrevet en del forskning på andebyuniversets innbyggere

---

⁴ *Thomas Edison’s Stunning Footage of the Klondike Gold Rush*, <https://www.youtube.com/watch?v=LPTWJ1BNCio>.

⁵ *The Gold Rush*, 1925, <https://www.youtube.com/watch?v=PXRy4rinnqA>.

⁶ Pierre Berton, *The Klondike fever: the life and death of the last great gold rush* (New York: Basic Books, 2003). S.100

⁷ William Haskell, *Two years in the Klondike and Alaskan Gold Fields. 1896-1898. A Thrilling Narrative of Life in the Gold Mines and Camps*, 2. 2019 (I 1898: Hartford Publishing Company, 1898). S.50

fra andre land. Det nevnes både tidsskrifter, blader og nettsteder og forskningen deles inn i to kategorier: de som ønsker å spre informasjon og kunnskap om serier fra Disney og de som tar en mer humoristisk framferd.

“Why Look at animals” av John Berger og “The Disneyfication of animals” av Rebecca Rose Stanton er to bøker som tar for seg historien om hvordan mennesker har separert seg fra dyrene og nå står i en egen næringskjede. Sistnevnte tar også et oppgjør med Disneys måte å fremstille dyr på.

Det finnes også en del litteratur skrevet om Carl Barks og Don Rosa. Etersom Barks ikke ble kjent for allmenheten før sent i sitt liv og nok ikke var den mest utadvendte som person, kan det virke som om livet hans fremstilles i en langt mer mytisk grad enn Rosas. Don Rosa er fremdeles i live og er svært aktiv gjennom sine kanaler på sosiale medier. Han har også over lang tid frekventert forskjellige tegneserierelaterte arrangementer og fremstår som en langt åpnere person enn Barks.

Utdrag, sitater og generell informasjon om de to kunstnerne er stort sett funnet i forord til samleutgaver, både skrevet av dem selv og andre, gjennom intervju-samlinger utgitt i bokform og andre bokprosjekt om Barks og hans bakgrunn.

Hva er historisk representasjon?

Det er svært vanskelig å danne seg et fullstendig bilde eller inntrykk av historiske hendelser. Skal hvert minste støvkorn beskrives eller avbildes ville det tatt altfor lang tid å danne seg et inntrykk av alle kildene. Det er litt som uttrykket med kart, man kan ikke lage et kart 1:1 størrelse. Kartet ville ha dekket hele området det skulle avbilde.

Det som i dette tilfellet gjør et maleri eller en tegning historisk representativt er at det viser de historiske forholdene som gjennom lesning av primærkilder kan tolkes til en viss grad å samsvare med forfatteren av den ene primærkilden og dens oppfatninger. Ved oppstarten av arbeidet med å analysere Barks' oljemaleri må det innrømmes at det på forhånd ikke var særlig tro på å finne særlig mye informasjon, men, som med alle områder, kan man komme lenger og lenger ut i de hermeneutiske sirkler og gjøre langt bedre og grundigere analyser enn det man kanskje så for seg på forhånd.

Utfordringer med å presentere materialet

Knut Kjeldstadli skriver om utfordringer med bruk av tall under produksjon av historiske arbeider. Denne oppgaven ser i størst mulig grad på primærkilder i sitt arbeide, men, som

Kjeldstadli beskriver, kan det oppstå utfordringer med å presentere en del fra en større historisk helhet.⁸ Da er det fort gjort å havne inn under generalisering, såfremt man har studert samtlige primærkilder, noe denne oppgaven ikke har hatt mulighet til.

Det sies at omtrent hundre tusen mennesker deltok i stormløpet mot nord. Kanskje kom førti tusen av disse frem til gullfeltene. Hvor mange av disse har ført dagbok? Er denne oppgavens åtte til ti primærkilder nok til å fremvise en historisk opplevelse opplevd av hundre tusen mennesker? Svaret er selvfølgelig nei, men: i historiske arbeider er man nødt til å ta valg. Hva skal inkluderes og hva skal ikke? Man er nødt til å generalisere på enkelte punkter. Sannsynligheten for at det fantes enkeltpersoner blant de hundre tusen som ikke opplevde noen utfordringer underveis er heller liten selv om det kan ha forekommet. Samtidig kan det som oppleves utfordrende for noen, være den enkleste tingen i verden for andre.

Det er som en evig runddans der man stadig kommer tilbake til problemstillingen rundt subjektive verdensanskuelser – altså at alle opplever de samme hendelsene ulikt.

Historisk opptakt

I 1869 kjøper USA Alaska fra Russland. Dette området nord på det amerikanske kontinentet tiltrekker seg en stor del bestemt type mennesker; de som ønsker å oppleve en ny frontier og flykte fra sivilisasjonen.⁹ Robert W. Service skrev en svært beskrivende sang om disse mennene, treffende nok kalt «The men that don't fit in»¹⁰. Den forteller om rastløsheten og det å alltid måtte forflytte seg videre.

Flere gullfunn i Alaska fører gullsøkende nærmere Yukon-området som tilhører Canada, men ligger svært isolert geografisk. Her er det utfordrende natur og permafrost i bakken. Igjen treffer Service med sine beskrivelser i sangen «The law of the Yukon»: «Send not your foolish and feeble, send me your strong and your sane»¹¹

Det fortelles at tre ekspedisjoner nærmet seg området fra forskjellige retninger mellom 1873 og 1882.¹²

---

⁸ Knut Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var en innføring i historiefaget*, 2. utg (Oslo: Universitetsforl, 1999). «Når er noe representativt?» s.239.

⁹ Berton, *The Klondike fever*. Prelude, s.5-6.

¹⁰ Robert W. Service, *Songs of a sourdough* (Toronto: The Methodist Book and Publishing House, 1907), <https://archive.org/details/songssourdough00servuoft/mode/2up>. S.47

¹¹ Robert W. Service. S.3

¹² Berton, *The Klondike fever*. Prelude, s.7

Arthur Harper nevnes som den første til å drive systematisk gullgraving ved Yukonelven. Her ankom han i 1873 og lette, uten hell, i årevis. Harper hadde forsøkt å finne gull på steder det senere viste seg å befinne seg store mengder.¹³ Dette kan ha forskjellige årsaker. Kanskje var han utålmodig og tok seg ikke tid til å grave nedover. I denne nordlige delen av verden må man ta i bruk spesielle metoder for å kunne smelte seg ned i permafrosten der større gullforekomster kunne være.

I 1878 kom Georg Holt seg inn til Yukon via Chilkoot-passet som den første hvite mannen registrert i skriftlig historie. Han fant heller ikke gull i sin lange søken¹⁴, men han åpnet opp en ny vei til området. Det antas at det i 1886 var over 200 hvite menn som hadde gått over fjellpasset samme vei som Holt ankom.¹⁵

Georg Carmack og Skokum Jim er de to mennene som er kreditert gullfunnet som utløste gullrushet i Yukon-territoret i Canada ved elven Klondike. I august 1896 fant de gull i bekken kalt Rabbit Creek¹⁶ som renner ut i elva Klondike. Rabbit Creek ble senere kalt Bonanza. Skokum Jim var medlem av den lokale innfødte stammen Tagish. Carmack var amerikansk, men hadde tilknytning til stammen gjennom ekteskap. Carmacks kone og en annen innfødt, «Tagish Charlie» var også en del av reisefølget.

Historien sier at Carmacks reisefølge møtte en annen «sourdough», Robert Henderson, som også nylig hadde gjort et lite gullfunn. Henderson var kjent for å etterleve den gamle kodeksen om å fortelle om gullfunnet¹⁷, men han ønsket kun Carmack velkommen, ikke hans reisefølge, angivelig på bakgrunn av rasistiske motiver over for Tagish-klanen.¹⁸

Tilfeldigheter gjorde at Carmack og reisefølget likevel tok turen innom Hendersons leir. Igjen skal Henderson ha avviket fra gullgraverkodeksen ved å nekte Tagishene å kjøpe tobakk fra ham.¹⁹

Dette kan være bakgrunnen for at Henderson ikke ble informert av Carmack da det virkelig store gullfunnet ble gjort.

---

¹³ Berton. Prelude, s.8

¹⁴ SIC.

¹⁵ Berton. Prelude, s.15

¹⁶ Edwin Tappan Adney, *The Klondike Stampede* (Vancouver (C.-B.): UBC Press, 1994). Introduksjon, s. xv

¹⁷ Berton, *The Klondike fever*. S. 40

¹⁸ Berton. S. 43

¹⁹ Berton. S. 46

Kilder sier at Skokum Jim var den som fant den første gullklumpen²⁰, men at Carmack ble kreditert funnet etter en enighet om at det kunne by på juridiske vanskeligheter om en innfødt skulle bli satt opp som oppdageren.²¹ Forskjellen var udiskutabelt til Carmacks fordel. Ved et område man tror at det befinner seg gull kan man på denne tiden registrere seg for et utvinningsområde på 500 fot i lengde. Der har alle samme rettigheter utenom en person, oppdageren. Mens alle andre kun kan knytte seg opp til ett eneste 'claim' på 500 fot kan oppdageren knytte seg opp til 2 'claims', altså 1000 fot.²² Dette kunne utgjøre store økonomiske forskjeller.

De drar av sted til byen Fortymile for å registrere sine 'claims. Carmack deler med stor iver nyheten om funnet til alle han møter.²³ Ved Carmacks ankomst i byen Fortymile fortalte han alle om sitt funn og registrerte også sine claims. Det utløste det første stormløpet. Alle som hadde mulighet, organiserte seg og hastet av sted for å registrere sine 'claims.²⁴

Først på morgenen 17. juli 1897 steamer en dampbåt med navnet «Portland» inn til havn i Seattle. Med seg har båten 68 passasjerer og flere tonn med gull²⁵. Verden får altså ikke vite om Carmacks funn før nærmere ett år etter det er gjort. Dette sier en del om hvor isolert dette området var uten moderne teknologi som postvesen og telefoni. Før dagen er omme har utallige mennesker forlatt jobbene sine og startet planleggingen av å dra nordover²⁶. Stormløpet er for alvor i gang.

Utenfor Klondike-området er USA inne i en økonomisk depresjon²⁷. Folk har generelt dårlig råd og lite tillit til bankene som følge av «The Panic of 1893²⁸». Det gjør at en del økonomiske midler heller lagres i private hjem og dermed holdes borte fra økonomien²⁹. Nyheten om gullfunnet utløser derfor et skred av forbruksvilje. Folk drar frem oppstarte midler og kjøper forskjellig utstyr, dyr, båtbilletter, mat og noen leier fotograf for å ta bilde i studio før avreise. Dette blandet med selve gullet gjør at spesielt Seattle og San Fransisco opplever et stort økonomisk oppsving disse få årene. Dette er det mange forretningsmenn som

---

²⁰ Berton. S.47

²¹ Berton. S. 48

²² (SIC).

²³ Berton. S. 48-49

²⁴ Berton. S. 50-51

²⁵ Berton. S.98-100

²⁶ Berton. S.110

²⁷ Berton. S.101-102

²⁸ Randall E. Parker og Robert Whaples, red., *Routledge handbook of major events in economic history* (London; New York: Routledge, 2013). Se "Abstract"

²⁹ Berton, *The Klondike fever*. S. 101

utnytter til det fulle. Det er ikke bare de nyrike gullgraverne som tjener penger i løpet av gullrushet.

Folk strømmer til disse havnebyene fra alle steder i verden og samtlige er ute etter utstyr eller gode råd. Det er mennesker fra alle sosiale klasser som gjør seg klar til å være med i stormløpet. Seattles ordfører skal til og med ha sagt opp jobben sin for å organisere en ekspedisjon nordover³⁰.

Forsyninger og kosthold

Vanlig kost for mange av deltakerne i gullrushet bestod av bønner, bacon, brød og kaffe.³¹ Det utfordrende kalde klimaet gjorde at man ikke kunne bake brød som vanlig på vinterens inntreden. Da brukte man gjerne surdeig til å bake brød med. Så lenge surdeigen blir vedlikeholdt kan den holdes i live over lengre perioder.³²

Det å bli omtalt som en «sourdough» var en slags ærestittel på at man var av den erfarne garden av gullgravere. Denne statusen kan man fortsatt oppnå i Yukon-territoriet i dag dersom man bor der lenge nok. I motsetning til «sourdoughs» ble nykommere omtalt som «cheechako»³³

Chilkoot-passet

Det fantes flere måter å komme seg til Klondike på. Man kunne seile med dampskip helt til Dawson. Dette ble ofte kalt «The rich man's trail». De to andre kjente metodene var over «White Pass» og over «Chilkoot Pass». Det ble også forsøkt flere andre, mindre kjente, men kreative og langt farligere ruter til Klondike, men disse utdypes ikke videre her.

En av de mer berømte fremstillingene fra gullrushet er ([figure 17](#) og [18](#)) fra fjellpasset Chilkoot. Her møter stormløpet en flaskehals på sin vei mot Klondike. Etter at kanadiske myndigheter innførte loven om at alle som skulle inn i Yukonområdet måtte ha med seg

---

³⁰ Berton. S.110

³¹ Jeremiah Lynch, *Three Years in the Klondike - Life during the Gold Rush*, 2. utg. (North Haven, CT, 2024: Edward Arnold i 1904, 1904). S. 24

³² Opplysningskontoret for brød og korn, «Oppbevaring av surdeig», u.å., <https://brodogkorn.no/fakta/oppbevaring-av-surdeig/>.

³³ Claire Rudolf Murphy and Jane G. Haigh, «Children of the gold rush», u.å., https://www.clairerudolfmurphy.com/wp-content/uploads/2012/08/Children_of_the_Gold_Rush_SG.pdf.

forsyninger for ett år ble ferden brått mye tyngre for ‘stormløperne’. De måtte ha med seg nærmest ett tonn med diverse forsyninger og det er begrenset hvor mange kilo en person kan bære opp et fjellpass. Dette gjorde at mange måtte gå opp og ned passet flere titalls ganger for å få med seg alt.

Chilkoot-passet var lenge utilgjengelig for hvite menn. Chilkoot-folket stoppet alle som forsøkte å krysse frem til midten av 1870-årene da George Holt gikk over. Senere ble det åpnet helt for gullgravere på 1880 årene.³⁴

Tappan Adney beskriver sitt møte med ‘veggen’ på følgende måte; «They start to climb a narrow foot-trail that goes up, up, up. The rock and earth are gray. The packers and packs have disappeared. There is nothing but the gray wall of rock and earth. But stop! Look more closely. The eye catches movement. The mountain is alive. There is a continuous moving train; they are perceptible only by their movement, just as ants are. The moving train is zigzagging across the towering face of the precipice, up, up, into the sky, even at the very top. See! They are going against the sky! They are human beings, but never did men look so small.»³⁵

Adneys beskrivelse tilhører ypperste klasse av litterær kunst ifølge forfatter av denne oppgaven. Denne stigningen kunne være nok til å ta motet fra de fleste som deltok i stormløpet og det med god grunn.

William Haskell klatret også over passet og han beskriver det som svært vanskelig å rettferdiggjøre den harde stigningen med ord på papir. Han forteller om en stigningsgrad som starter på 12 graders helning og går helt opp i 35 graders helning på det bratteste. Kanskje ikke særlig imponerende for en fjellklatrer medgir Haskell, men fjellklatrere trenger ikke å frakte med seg ett års proviant for en slik klatretur. Førte turer måtte Haskell og hans partner klatre opp dette bratte passet for å få opp all provianten.³⁶

Carl Barks oljemaleri “Nobody’s spending fool”.

I Carl Barks oljemaleri fra 1974 ([figur 1](#)) ser vi en ung versjon av onkel Skrue som går målrettet gjennom Dawsons gater. Han har gull i en skinnpose på ryggen, og selv for en and er dette en stor og tung byrde. Beretninger forteller om lignende byrder som måtte løftes av flere

---

³⁴ Michael Gates, *Gold at Fortymile Creek: Early Days in the Yukon*, Reprinted (Vancouver: UBC Press, 1995). S.9

³⁵ Adney, *The Klondike Stampede*. S.114

³⁶ William Haskell, *Two years in the Klondike and Alaskan Gold Fields. 1896-1898. A Thrilling Narrative of Life in the Gold Mines and Camps*. S.42

menn³⁷. Maleriet presenterer flere elementer enn det Barks tidligere verk har gjort. Barks baserer bildet på den første historien om Skrue i Klondike på 50-tallet «Tilbake til Klondike», men i den historien var han nødt til å fremstille forholdene mer romantiserte da fyll og vold ikke gikk gjennom sensuren hos Disney. Tegneserien skulle tross alt utgis i et barneblad.

Don Rosa har tegnet en hel sekvens rundt dette maleriet i sin historie «Hjertes i Yukon» fra 1995 der han får frem flere tanker fra Skrue og fra både de lovløse som bor på gaten, dansehalls jentene og gamblerne i saloonen ([figure 31](#)). Detaljene stemmer ikke helt overens med Barks maleri, men man får en god forståelse av hvordan både Barks og Rosa ser for seg forholdet mellom Skrue og byens innbyggere.³⁸

Skrue vandrer midt i gaten. Don Rosa fremstiller også gaten som ekstremt gjørmete til tider ([figure 10](#))³⁹. Dette må ha variert med årstidene ettersom gaten antageligvis har vært frosset store deler av året.

Bilder fra boken *Klondike '98* viser denne hovedgaten i Dawson i grei stand. På bildene ([figure 11 og 12](#)) er det snø enten på bakken eller i fjellene rundt byen⁴⁰, det virker dermed naturlig å anta at Barks og Rosa viser gatens tilstand på en årstid uten tele i bakken. Han fremstår som en ekte «sourdough», en av disse siste frontiermennene som alltid jaktet utkanten av sivilisasjonen⁴¹. De ønsket å oppdage og kjempe, eller som her; grave etter gull.

I Barks og Rosas historier holder Skrue seg mest mulig borte fra den voksende byen Dawson. Likevel kan han ikke flykte helt fra byen.

Med dette virker Skrue å være en felles representant, på dette maleriet, for de gamle gullgraverne med den strenge «sourdough»-kodeksen som alltid flyttet videre når sivilisasjonen tok dem igjen⁴². Det skjedde også i Klondike. Da det ble funnet gull i Nome, flyttet mange av den gamle garde av gullgraverne videre til en ny utkant – en ny frontier.

Under gullrushet var gullgraverne sjelden nede i byen. Når de var der var det ikke uvanlig at de brukte gullet de hadde brukt lang tid og mye krefter på å grave ut⁴³. Det hendte at disse ofte verdiene ikke ble brukt særlig rasjonelt og fornuftig. Det kunne nesten virke som om det

---

³⁷ Ethel Anderson Becker, *Klondike '98*, 2. utg. (Portland, Oregon: Binfords & Mort, Publishers, 1967). Nederste bilde s.90. Bilder viser flere titalls bokser av tre som er forsterket med stålbånd. Bildeteksten sier «These boxes, heavily reinforced with steel bands, required the service of two men to be lifted».

³⁸ Rosa, *Skrue McDucks liv og levnet*. «Hjertes i Yukon» s.351-352.

³⁹ Rosa. «Siste hundeslede til Dawson» s.406-407

⁴⁰ Ethel Anderson Becker, *Klondike '98*. Bilder på side 86 og 87 viser Dawsons fasade og hovedgaten.

⁴¹ Gates, *Gold at Fortymile Creek*. S.27

⁴² (SIC).

⁴³ Berton, *The Klondike fever*. S.29-30

lå en forventning i luften når nyrike gullgravere inntok byen. Det var lønningsdag, ikke bare for gullgraveren, men for alle andre som kom i hans vei⁴⁴. Skrue avskyr denne skikken, noe han gir uttrykk for i sitt gjensyn med byen etter å ha vært borte noen måneder ([figur 28](#)); «Dawson vokser fort! Det skyldes sikkert alle grønnskollingene som ikke vet å spare på gullet. Tåper!»⁴⁵. Han uttrykker denne avskyen nok en gang ved sin neste ankomst til byen i januar 1898; «Dawson – Jeg hater dette stedet. Et rottereir av gamblere og sparkepiker som letter tosker for gullstøvet deres» (figure [29](#), [30](#) og [31](#)).⁴⁶

Nytt utstyr, mer proviant og betaling av gjeld ble, ikke sjeldent, satt på vent. Man måtte ha seg en god gammel «rotbløyte» først. Denne kunne gjerne vare i flere uker, ja helt til alt gullet var oppbrukt⁴⁷. Da bar det tilbake til gullgravningen igjen.

Skrue derimot vier ikke et sekund til å verken sole seg i glansen eller å bruke sine hardt inntjente gullklumper og gullstøv på noe så bortkastet som alkohol og festing.

Vi ser at mange av tilskuerne i maleriet ([figur 1](#)) retter ugjestmilde blikk i Skrues retning. De ser ned på ham, de ser på ham med misunnelse og raseri i blikkene. Kanskje tenker de at det er deres gull Skrue bærer på og at han ved å plassere gullet i banken setter seg selv over dem og utenfor samfunnet. Ved å se nærmere på opptakten til dette bildet kan vi få en dypere forståelse.

Opptakt til maleriet i andebyuniverset

I Barks historie fra 1954, «Tilbake til Klondike» ser vi en sekvens der Skrue mimrer tilbake til sin ungdomstid i Klondike. Her forteller han om alt det harde arbeidet han måtte legge ned selv om han, etter eget skjønn, hadde en svært god nese/nebb for å finne gull.

I et utdrag fra Hegg's bok Klondike 98⁴⁸ ([figur 26](#)) ser vi en tegning som viser fremgangsmåten for å grave seg nedover i den frosne bakken ved bruk av damp. Fra Rosas «Life and times»⁴⁹ ser vi en tilsvarende fremstilling ([figur 25](#)) der Skrue bruker bål til å tine bakken.

Bålet, som man holdt i gang gjennom en tidsperiode, før man slokket det og gravde bort

---

⁴⁴ (SIC).

⁴⁵ Rosa, *Skrue McDucks liv og levnet*. «Kongen av Klondike», side 159, rute 6

⁴⁶ Rosa. «Hjerter i Yukon» side 351, rute 2.

⁴⁷ Berton, *The Klondike fever*. S. 29-30

⁴⁸ Ethel Anderson Becker, *Klondike '98*. s.77. Tegningen er signert med initialene «R.G». Det har ikke lyktes forfatteren av denne teksten å finne ut hvem tegneren er.

⁴⁹ Rosa, *Skrue McDucks liv og levnet*. Man ser en tegning av fremgangsmåten for tining av permafrost både i «Kongen av Klondike» s. 162, rute 1 og i «Hjerter i Yukon» s. 359.

materialet som hadde smeltet. En svært tidkrevende prosess med andre ord.

Dette var den enkleste formen for teknologi. Etter hvert endret man til å bruke dampdrevne maskiner ([figure 24](#)). Denne metoden kunne smelte det frosne materialet langt mer effektivt. En av fordelene med permafrosten var at gruvesjaktene ikke trengte noen form for sikring verken vertikalt eller horisontalt.

Skrue finner sitt utvinningsområde ved å våge seg inn i «Sølv dalen», det eneste fiktive stedsnavnet fra andebyuniversets fremstilling av gullrushet⁵⁰, et sted ingen andre så langt har forstyrret naturen. Han får dermed hele dalen for seg selv. Hensikten med å nevne dette er for å vise utviklingen i Skrues psyke. Han er stort sett alene og da trives han best. Han har nesten ingen venner i hele sin tid under Klondike-oppholdet og det gjør ham ingenting.

Sett i ettertid kan dette for andre virke som en stusselig tilværelse, noe som ikke er en uforståelig tankegang. Vi kan blant annet lese i brevskrivningen til den svært suksessrike norske gullgraveren i Klondike, Fredrik Bruseth, at selv om han var svært vellykket så slet han ofte med en enorm hjemlengsel og en følelse av ensomhet selv om mange ønsket å ha en del av ham.⁵¹

Skrue føler også på en hjemlengsel. En annen personlig kvalitet den fiktive figuren Skruer deler med sin historiske gullgraverkollega er at de begge er avholdsmenn i et samfunn der whiskyen nærmest flyter i gatene, noe Barks gjenspeiler på en god måte i «Nobody's spending fool».

Både Barks og Rosa klarer å fremstille Dawsons utvikling på en god måte. Fra å bare være noen få bygninger, til på få år, å utvikle seg til en av de største byene i Canada. Dette viser tegnerne på en svært beskrivende måte ved å bare la Skruer dra inn til byen for å ordne forsyninger og andre nødvendigheter ved en sjelden anledning ([figure 27](#), [28](#), [29](#), [30](#) og [31](#)) Hver gang blir han nærmest målløs av den vanvittige veksten byen har hatt siden sist.⁵² I

---

⁵⁰ Barks, *Tilbake til Klondike og andre historier fra 1952-1953*. Informasjonen står beskrevet i en tekstboks på s.10: «Alle stedsnavnene i «Tilbake til Klondike» er autentiske med unntak av beliggenheten til Skrues eget skjerp.

⁵¹ Lars Ramsøy-Halle, *Amerikabrev - Ei brevsamling fra «Gullkongen» Fredrik Bruseth og søskena, som dro til Amerika på jakt etter velstand og lykke*, 2. utg. (Stangvik: Blomsterhaug forlag, u.å.). Sitat nederst s.148. Sitatet er uthevet fra Bruseths udaterte brev til «Clara og Brenda», avsnitt 2.

⁵² Rosa, *Skrue McDucks liv og levnet*. «Kongen av Klondike» s.153, rute 2 og 3 og s.159, rute 6. «Hjerter i Yukon», s.351.

forordet til historien «Hjerter i Yukon» forteller Don Rosa at alle salooner, hoteller og butikker skal være ekte navn som han har funnet gjennom research!⁵³

De to tegnerne tar også for seg utfordringene med lovløshet og matmangel som ofte herjet i området på vinterstid.⁵⁴

Det ble faktisk et krav fra kanadiske myndigheter at alle som skulle inn i Yukon-området ikke fikk innpass uten å ha med seg forsyninger for et helt år. Tappan Adney viser i sin bok ([figure 5 og 6](#)) hva som kunne være et års forbruk av matvarer.

Etter en tid med å bearbeide skjerpet sitt, finner Skrue ut at han ikke lenger kan bo i et telt gjennom vinteren ([figur 13](#))⁵⁵. Også her fremstiller tegnerne forholdene mange av gullgraverne i Klondike hadde. For å unngå å måtte bo i telt på den frosne bakken bygde de enkle hytter.⁵⁶

Med Tappan Adneys beskrivelse av en typisk tømmerhytte kan vi få en følelse av arbeidet som måtte legges ned; «The Yukon miner's cabin is averaging perhaps 12 by 14 feet. The logs are eight or nine inches thick, and the sides are nine or ten logs high, which, with six inches' elevation for the floor, allows ample head room⁵⁷». Dette var ikke store hyttene, men det må utvilsomt ha medført en god del hardt fysisk arbeid å sette dem opp. Adney fortsetter; «The roof is made of small poles, covered first with moss, and then, to a thickness of six inches or more, with dirt, which in time is covered with weeds and grass⁵⁸»

Tilbake i tegneserien må Skrue ned til Dawson for å kjøpe verktøy til å bygge seg en hytte for vinteren. Han gjør ikke 'claim' på utvinningsområdet sitt ettersom han frykter korrupsjonen i byen. Ved å legge 'claims' er man nødt til å oppgi lokasjonen for skjerpet og det ønsker han ikke ennå i frykt for å bli frastjålet skjøtet og dermed miste skjerpet til kriminelle. Loven under gullrushet stod ikke like sterkt ute i villmarken som i byen der «The Mounted Police» hadde et langt tydeligere nærvær.

---

⁵³ Rosa. Forord til «Hjerter i Yukon» s.350

⁵⁴ Rosa. «Hjerter i Yukon» s. 352, rute 8 og s.353, rute 4-6.

⁵⁵ Rosa. «Kongen av Klondike» s.159, rute 1-5

⁵⁶ William Haskell, *Two years in the Klondike and Alaskan Gold Fields. 1896-1898. A Thrilling Narrative of Life in the Gold Mines and Camps.* S.172

⁵⁷ Adney, *The Klondike Stampede.* S. 197

⁵⁸ (SIC)..

Vi spoler fremover. Skrue bygger hytten og hvis vi sammenligner fremstillingen ([figure 14 og 16](#))⁵⁹ fra Don Rosas «Liv og Levnet» med et bilde fra «Klondike 98», ([figure 15](#))⁶⁰, så kan man se en påfallende likheter. Den store forskjellen er selvsagt at Skrue gjør alt arbeidet selv, mens saging av tømmer normalt sett ble gjort av to menn. Likheten i bildet og den visuelle fremstillingen er såpass slående like at man kan nesten påstå at ikke bare Barks, men også Rosa har blitt inspirert av Beckers bok.

Med hakke og bål arbeider Skrue hardt gjennom vinteren og har tatt ut mye ‘paydirt’, som er smeltet jord fra graven på utvinningsområdet. Denne legges i en stor haug som senere skal vaskes når han til sommeren får tilgang til rennende vann. Vi får et innblikk i prosessen med bålrensing, hakking og bæring nede i graven, til vasking enten i vannrenna eller slusebokser ved å se på forskjellige visuelle fremstillinger ([figure 19, 20, 21, 22 og 23](#)).

Skrue vurderer situasjonen dit hen at nå er han nødt til å gjøre ‘claim’ på utvinningsområdet sitt. Som forventet fører dette til utfordringer med andre gullgravere som også ønsker å grave i det samme området.

Skrue prøver etter beste evne å jage dem fra området, selv om han strengt tatt ikke har juridisk grunnlag for dette.

I en nydelig ruteserie, som også viser arbeidsmetoder ([figure 23](#)), ser vi at Skrue roper etter «skjerpjegerne» at om de nærmer seg igjen vil han kaste stein etter dem. Han tar opp en diger stein fra haugen med ‘paydirt’ og idet han skal kaste blir han overrumplet av steinens vekt og faller bakover. En tankerekke melder seg: «Hvis dette er gull, betyr det at min søken er over. Jeg blir rik, men jeg vil aldri bli den samme igjen.» I neste rute fortsetter tankene: «Kan ren luft dufte renere? Vil solblanke dager bli lysere? Og kan stjerneklare netter bli vakrere? Vil jeg miste alt dette? Ønsker jeg egentlig å bli rik?»⁶¹

Alle disse tankene rives vekk og han vasker steinen og oppdager en gullklump av en vanvittig størrelse. Han er rik!

For å vise alle tvilerne i Dawson at han nå har lykket drar han nå ned til en av byens dansehaller og viser frem gullklumpen på bardisken i en mulig blanding av stolthet, skadefryd og sinne. Barks har også fremstilt dette øyeblikket i sitt maleri fra 1996, «The Goose egg Nugget» ([figure 2](#))

---

⁵⁹ Rosa. «Kongen av Klondike», s.160 rute nummer 5.

⁶⁰ Ethel Anderson Becker, *Klondike'98*. Nederste bilde, side 31.

⁶¹ Rosa, *Skrue McDucks liv og levnet*. Hele 8-ruters sekvensen på side 170

At Skrue her følger normen ved å bestille alkoholholdig drikke til alle i baren er heller usannsynlig. Han inviteres opp til bakrommet av innehaveren «Gyldne Gulda» der hun serverer ham kaffe. Det neste som skjer er at han våkner opp i snøen utenfor byen og innser at han er blitt dopet ned og lurt trill rundt.

Rasende drar han tilbake til dansehallen og banker opp, etter eget utsagn, et helt dusin av menn før han krever tilbake gullklumpen av Gulda. Hun kaster den i Skrues hode, noe som fører til at han kidnapper henne med seg til skjerpel i en måned for å vise henne hvor hardt gullgraverne faktisk må jobbe for å utvinne gullet hun så bevisst stjeler fra dem i byen. Med denne opptakten til situasjonen vi ser i «Nobody's spending fool» kan en kanskje i større grad forstå de steile frontene mellom Skrue og byens innbyggere. Carl Barks forleggere nedla først veto mot å publisere denne typen voldelige scener og kidnapping av kvinner.⁶² Barks forteller at han var nødt til å fremstille Skrue såpass tøff ettersom han ved århundreskiftet i virkeligheten ville være direkte rival til samtidens store plutokrater; Gould, Harriman og Rockefeller som Barks anså for å være skruppelløse. Skrue selv er delvis basert på disse historiske skikkelsene⁶³ samt Charles Dickens historie om Scrooge.⁶⁴

Barks forteller i et intervju at han ofte var forvirret omkring endenes egenskaper. Deres humane egenskaper kunne være så detaljerte at han ofte tenkte på dem som mennesker. Han humaniserte dem ved å tilegne dem menneskelige egenskaper og utfordringer.⁶⁵

Analyse av maleriet

Tilbake til maleriet ([figure 1](#)); Hvilke elementer kan vi se nærmere på og utbrodere rundt den historiske representasjonen de utgjør for å få en dypere forståelse av maleriet og hvordan Barks har brukt noen få representanter til å fremstille et langt større aspekt av historien?

I gaten Skrue går i ligger det flere menn, døddrukne og utslitte. Gjennom vinduet ser vi kanskje deres motsetning; de som nettopp har startet festen og befinner seg i et «sløsingens» - sentrum. De lumske og hatske blikkene fra beskuerne får enda mer tyngde når man ser at en mann som er ønsket av loven for væpnet ran får stå helt i fred og delta i hatet mot Skrue.

---

⁶² Rosa. Se bildeteksten side 350.

⁶³ Carl Barks, *Uncle Scrooge McDuck: His Life and Times*, red. Edward Summer (Berkeley, Calif.: Celestial Arts, 1987). S.61

⁶⁴ Carl Barks og Donald D. Ault, *Carl Barks: conversations* (Jackson: University Press of Mississippi, 2003). S. 83

⁶⁵ (SIC).

Hunder

Vi ser flere hunder i bildet. Barks klarer å avbilde at en hund gjerne ligner sin eier både i utseende og væremåte. Vi ser også et bilde som presenteres i litteraturen; hundene var lavt på rangstigen, kunne oppleve matmangel og bli satt på gaten. Dette førte til at hundene samlet seg og gikk på «jakt» etter mat.

I tider med svært dårlig tilgang til mat har det blitt rapportert at hunder kunne spise seg gjennom metallbokser for å få i seg næring. Etter hvert utviklet det seg en metode for å unngå dette, en heiste maten opp under taket eller opp i trærne.

Tappan Adney forteller om hans første møte med disse utilgjengelige matlagrene. Ved ankomst til Dawson ser han mange båter som er delt i to og satt på påler i høyden. Disse var bare tilgjengelige via stiger og det var omtrent like mange slike lagre som det var hytter og telt. Alt for å holde hundene borte fra maten.⁶⁶

I filmatiseringen av Jack Londons «The Call of the Wild» fra 2020 følger vi historien om hunden Buck som blir kidnappet fra en trygg tilværelse sør i USA og tatt med nordover mot Klondike og solgt til gullsøkende mennesker. Langs veien opplever han stygg mishandling og andre urettferdige og umoralske episoder. Dette forteller litt om hvordan hunder ble sett på i samtiden. Forsøk på å opprette sentre for løshunder i London ble tidvis latterliggjort i pressen både i New York og London. Det ble i beste fall ansett som rart å ta vare på hunder i en by der mennesker sultet i gatene.⁶⁷

Hundene ble alle plutselig svært verdifulle da de kunne brukes til å trekke sleder med alt fra tømmer til post ([Figur 7-9](#)). Alle menneskene gjorde at etterspørselen på hunder steg til uante proporsjoner.

Kvinner i Dawson

På sin reise mot Dawson og gullfeltene opplevde William Haskell mange situasjoner der kvinnene opplevdes som sterkere enn sine ektemenn i deres vilje og evne til å jobbe videre mot målet. «It was a revelation, almost a mystery» skriver han i boken “Two Years in the Klondike and Alaskan Gold Fields”. Haskell spekulerer videre om dette kan være en

---

⁶⁶ Adney, *The Klondike Stampede*. S.176

⁶⁷ Chris Pearson, *Dogopolis: how dogs and humans made modern New York, London, and Paris*, Animal lives (Chicago: The University of Chicago Press, 2021). S.24

sammenheng med hvordan kvinner må føle seg innenfor sivilisasjonens rammer, helt låst. At de først ved å komme ut i villmarken kanskje opplever en helt ny type frihet som får frem deres indre styrke, selvstendighet og pådriverkraft. Haskell forteller at ikke alle kvinnene fremstod som like sterke, men det som er merkelig er at han kun forteller om de gifte kvinnene han møter.⁶⁸

I introduksjonen til nyutgivelsen av Tappan Adneys «The Klondike Stampede» både kritiserer og forklarer Ken Coates Adneys valg om å nesten helt utelukke kvinnene i sine erindringer og på den måten videreføre tradisjonen om å utelukke kvinnes historie fra Klondike. Coates påpeker at Adney var en mann av sin tid og var derfor preget av sin generasjons synspunkter. Det gjøres også et poeng ut Adneys fokus på hestenes tøffe forhold og ikke kvinnes.⁶⁹

Ved å introdusere oss for Gyldne Gulda i historien «Back to the Klondike» viser Carl Barks oss en ny side av gullrushet. Ved å la denne vakre, hardtarbeidende anden representere dem som ikke kom ut rike fra gullrushet bruker Barks flere finurlige grep. Han viser at ikke alt var så romantisk og vakkert hele tiden og at dem som kom ut suksessfulle fra denne hendelsen var i sterkt mindretall i forhold til dem som mislykkes.

Skrue mimrer tilbake til tiden hvor han ble dopet ned og lurt av Gulda hvorpå han kidnapper Gulda med til skjerpel sitt. Dette setter lys på den virkeligheten som fantes på denne tiden. Barks fikk ikke publisert disse elementene som neddopping, brutal vold og kidnapping ([figure 4](#)), ja til og med seksuelle undertoner har i etterkant blitt nevnt. Hva gjorde Skruer med Gulda den måneden hun var hans slave? Utkastet ble refusert, men har senere blitt publisert. Barks medgir at han gikk altfor langt i forhold til retningslinjene han hadde på denne tiden.⁷⁰

Selv hadde Barks et trøblete forhold til sine to første koner, før det gikk bedre med den tredje. Hans første kone gikk fra ham og prøvde å ta alt han eide. Selv om hun mislyktes, lykkes hans andre kone i langt større grad. Hun var en voldelig alkoholiker som gjerne kunne rive i stykker arbeidet hans og kaste diverse gjenstander rundt i huset. Barks har lagt mange av ekskonenes kvaliteter i Gyldne Gulda. Han forteller i et intervju med Michael Barrier i 1973 at hans beste arbeider kunne forekomme når roen i huset senket seg etter noen voldsomme

---

⁶⁸ William Haskell, *Two years in the Klondike and Alaskan Gold Fields. 1896-1898. A Thrilling Narrative of Life in the Gold Mines and Camps*. S. 38-40

⁶⁹ Adney, *The Klondike Stampede*. Introduction, s. xx-xxi

⁷⁰ Thomas Andrae, *Carl Barks and the Disney Comic Book: Unmasking the Myth of Modernity* (Jackson (Miss.): University press of Mississippi, 2006). S.202-203

fyllekuler.⁷¹ Hun skilte seg fra ham i 1951 og tok alt han eide med unntak av noe tegneutstyr og hans «National Geographics»⁷² som hadde inspirert så mange av historiene hans.

En annen inspirasjonskilde Barks nevner er E. A. Beckers «Klondike 98»⁷³. Han likte boka og dens representativitet, men han følte ikke at den helt viste frem hele epoken. Det var noe av brutaliteten som manglet. Boka følte for romantisert og det var derfor han ble inspirert til å tegne nevnte overtramp i forhold til datidens tabuer og idealer i tegneseriebransjen.

Don Rosa fikk også et lignende avslag. Han viser oss en refusert plansje ([figure 3](#)) der Bestemor Duck og Gyldne Gulda skal til å barke sammen i et slagsmål. Gulda prøver å tilegne seg Ducks restaurant på kriminelt vis, men hverken Skrue eller Det Ridende Politi kan eller ønsker å gripe inn i saken. Gulda sier bråkjekt til Duck at hun ikke inspirerer verdenskreftene på samme måte som henne. Duck selger ikke det Gulda selger.⁷⁴

Ved å indikere at Gulda også var en prostituert går Rosa langt i å videreføre arven fra Barks og hinte svært tydelig om de faktiske forhold som rådet blant en del kvinner i disse hardføre områdene på denne tiden. Det er som om de to kunstnerne har kommet til en felles konsensus om at alt kan belyses til en viss grad og likevel, ved å overlate de siste hintene til erindringer, fantasier og humor, beholde mystikken og sjarmen i tegneserien.

Man kan også, med ovennevnte opplysninger i bakhodet komme med en påstand om at kunstnerne innen denne formen for populærkultur faktisk ble holdt tilbake av produsentene i forhold til å gjøre spesielt historien om Klondike så historisk representativt som mulig. Det må likevel nevnes, i redaktørens forsvar, at de stod som utgivere av det som skulle være et humoristisk barneblad. Ved å ikke gripe inn i kunstnernes fremstillinger kunne de risikere å selge færre bilag, noe som strengt tatt ville vært stikk i strid med populærkulturens hovedmål; å tjene penger.

Mange bilder og skriftlige kilder viser at majoriteten av menneskene som har deltatt i de historiske gullrushene opp gjennom årene har vært menn. Samtidig kan man ikke si at det ikke fantes kvinner i forskjellige aldre og fra forskjellige sosiale klasser på disse stedene rundt om i verden. Det finnes selvsagt såkalt «respektable kvinner» ved alle steder i historien, men her vil teksten belyse de kvinnene som ofte var først fremme ved gullrushene, de prostituerte.

---

⁷¹ Barks og Ault, *Carl Barks*. S.65

⁷² Andrae, *Carl Barks and the Disney Comic Book*. S.204

⁷³ (SIC).

⁷⁴ Rosa, *Skrue McDucks liv og levnet*. S.171. «Skisse forkastet fra manus til kapittel 8.»

I boka "Good time girls" av Lael Morgan presenteres et relativt lite belyst tema fra denne tiden; prostitusjon. Ifølge Morgan har nordområdene på det amerikanske kontinentet to historier; en hemmelig og en som er dokumentert. Forfatteren gjør et poeng ut av dette ved å vise til at alle dokumenterte «første-kvinner» er såkalte respekterte, gifte kvinner som reiste med sine ektemenn. Morgan hevder at selv om historikere har kreditert gifte, hvite kvinner med å være først over Chilkoot-passet, første kvinne i Yukonterritoriet og første kvinne til å overvintre, ble de alle slått av en ugift kvinne ved tilnavnet «Dutch Kate» Wilson som hevdes å være en prostituert.⁷⁵

De fleste kvinnene var under gullrushet såkalte «good time girls». Disse kunne man betale for å danse med, noe som var helt lovlig i motsetning til vanlig prostitusjon⁷⁶. Ikke alle dansejenter, skuespillerinner og barjenter var prostituerte i ordets vanlige betydning, men mange av dem var der for en eneste grunn; tjene penger. Det fantes flere egne hus for prostitusjon og selv om det var sett på som ulovlig og usømmelig ble det godtatt av politiet i Dawson som et «nødvendig onde⁷⁷» for å unngå unødvendige kriminelle handlinger fra desperate gullgravere, ikke bare gullgraverne imellom, men for å beskytte såkalte «respektable kvinner».

Det er vanskelig å finne eksakte tall på hvor utbredt prostitusjonen var i Dawson under gullrushet. Forfatter Morgan presenterer følgende tall; i 1899 bodde det 3659 menn og 786 kvinner i Dawson, av disse, oppgir Morgan, ryktes 400 å være prostituerte i en eller annen form. Disse tallene har blitt disputert av moderne feminister, men Morgan viser til to avisartikler som trekker frem at ved ett enkelt raid i lysthusområdet av Dawson i 1898 kunne politiet dele ut bøter til 150 prostituerte.⁷⁸ Avisartiklene navngir en god del av disse kvinnene, likevel kan det å være påståelig omkring eksakte tall virke problematisk.

Ethel Becker hevder i sin bok «Klondike 98'» at en stor bybrann i 1898 ble startet etter en krangel mellom to kvinnelige danserivaler. Etter dette, påstår Becker, ble alle «uønskede

---

⁷⁵ Lael Morgan, *Good Time Girls of the Alaska-Yukon Gold Rush* (Fairbanks [Alaska]: Epicenter Press, 1999). Hele s.21. "Pioneering Prostitutes. Slim Pickings and tough trails"

⁷⁶ Morgan. S. 33. Bildetekst for side 32.

⁷⁷ Morgan. S.15

⁷⁸ Morgan. S.16. Morgan oppgir følgende kilde for sin påstand om antall prostituerte: "Guest, Hal J. "A history of the City of Dawson, Yukon Territory, 1896-1920" Microfiche Reporter Series No. 7, Canadian Parks Service, 1981. Guest cites La Belle Brooks-Vincent on the high number." Om antall arresterte kvinner oppgis artikler i «The Klondike Nugget» 14. og 17. september 1898, side 1.

https://www.canadiana.ca/view/oocihm.N_00021_18980914 og https://www.canadiana.ca/view/oocihm.N_00021_18980917

kvinner» flyttet til et eget område på andre siden av elven, først kalt «Louse Town», senere kalt «Klondike City».⁷⁹

Bekledning

Ifølge journalisten Tappan Adney, som var til stede under gullrushet, kunne man finne et markant skille i bekledning mellom rutinerte gullgravere og de som nettopp var ankommet 'utenfra'. Adney beskriver at nykommerne ofte ankom i dobbeltsidige ulljakker og hodeplagg av forskjellige vevede stoff, som ull.

De mer rutinerte gullgraverne, fortsetter Adney, skal ha brukt kåper av rådyrskinn eller 'parkas' som er forskjellige former av vindtette jakker eller frakker. Disse 'parkas' jakkene kunne være stripe eller marineblå og vevd diagonalt med en form for bomullsstoff. 'Sourdoughene' brukte gjerne votter av elgskinn og som hodeplagg kunne de bruke skinn fra gaupe, mår, mink eller bever.⁸⁰

Det er flere detaljer som preger bekledningen i maleriet. Vi ser svært tydelig hvem som innehar gitte roller i samfunnet i det aktuelle tidsperspektivet. Ved å bruke Adneys beskrivelser av bekledning kan vi til og med vise hvilke gullgravere som gjerne nettopp har ankommet byen eller i det minste; de har ikke vært der i lange tider, men har allerede henfalt til alkoholen.

Mennesker i dyreform

I sin bok "The Disneyfication of animals" argumenterer forfatteren, R. R. Stanton at Disney-universets romantisering av dyr både kan være fordelaktig og problematisk. Fordelaktig ved at man skaper et engasjement for dyrevelferd og problematisk både ved å skape et hierarki i dyrenes verden der verdien av noen dyr står over andres⁸¹, men også at man skaper urealistiske forestillinger om hvordan enkelte dyr behandles i virkeligheten.⁸²

---

⁷⁹ Ethel Anderson Becker, *Klondike '98*. S.89

⁸⁰ Adney, *The Klondike Stampede*. S.181

⁸¹ Rebecca Rose Stanton, *The Disneyfication of Animals*, The Palgrave Macmillan Animal Ethics Series (Cham: Palgrave Macmillan, 2021). S.164

⁸² Stanton. S.2

Som nevnt tidligere i teksten nevnte Barks at han ofte humaniserte dyrene han tegnet og malte. Ved å la de fleste menneskelignende figurene tegnes med hundenesese kan Barks ha funnet et kompromiss mellom dyrenes og menneskenes forestilte natur. Stanton påpeker at noen dyr, som katter og hunder, ofte individualiseres i Disney-universet, mens gårdsdyr ofte portretteres i grupper.⁸³ Det kan tenkes at Barks' hundeneser kan representere en form for individualitet, men dette er spekulativt.

John Berger peker i sin bok «Why look at animals?» på en reduksjon i dyrenes betydning i denne «menneskenes verden» etter maskinens inntreden ved den industrielle revolusjonen.⁸⁴ Kanskje kan Barks ha hatt noen tanker omkring den manglende teknologien i starten av gullrushet, som igjen ville gjort mennesket mer avhengig av dyrene og rå muskelkraft. Dette er igjen spekulativt.

Berger siterer Aristoteles og hans «History of Animals» at det i mange dyr kan tilskrives visse fysiske kvaliteter og holdninger.⁸⁵ Denne ideen utbroderes videre gjennom å vise til tidlige arbeider med humanisering av dyr gjennom tegninger og på den måten, gi enkeltpersoner visse karaktertrekk man gjerne assosierer det angitte dyret med.⁸⁶

Uten å dra dette argumentet for langt kan man se til avsnittet om hunder og på den måten gjøre en tolkning av at menneskene med hundenesese utgjør en form for matjagende hundeflokk som har fått øye på maten, som i dette tilfellet representeres av Skrue.

Hundenesene utgjør majoriteten av de anskuende i maleriet, men man ser også en and, en gris og en rotte. Allmennkunnskap tilsier at hverken rotten eller grisen representerer renhet, ærlighet eller mot, snarere tvert imot.

Med kunnskapen presentert i denne teksten kan man anta at endene i dette bildet representerer en form for standhaftighet, ærgjerrighet og pågangsmot, men også rå kapitalisme og offervilje for å oppnå sine mål.

---

⁸³ Stanton. S.10

⁸⁴ John Berger, *Why Look at Animals ?*, Great Ideas 80 (London: Penguin books, 2009). S. 23.

⁸⁵ Berger. S.20

⁸⁶ Berger. S. 28

Oppsummering

I denne oppgaven har vi sett nærmere på hvordan historien om gullrushet i Klondike sent på 1800-tallet har blitt representert i visuelle fremstillinger, da med særlig hensyn til amerikansk-tegnede tegneserier fra 1950-tallet og frem til 1990-tallet. Andre populærkulturelle fremstillinger er nevnt, men det er analyse disse tegneseriene fra andebyuniverset som har vært hovedfokuset i denne forskningen.

Ved å ta utgangspunkt i et oljemaleri av Carl Barks fra 1974, kalt «Nobody's spending fool» har denne oppgaven forsøkt å finne linjer innen tegneseriene tilbake til 50-tallet og frem til 90-tallet. Disse representasjonene er videre supplert med informasjon fra, hovedsakelig primærkilder, og enkelte sekundærkilder. På den måten har vi prøvd å påvise i hvor stor grad disse tegnerne har klart å fremstille denne historiske hendelsen gjennom visuell representasjon.

Detaljene tegnerne har lagt inn i arbeidet blir mer imponerende jo mer man studerer verkene. Både Carl Barks' og Don Rosas fremstår som svært kunnskapsrike omkring elementene i den historiske perioden de har fremstilt. Man kan også med belegg fremme en påstand om at de to kunstnerne ble holdt tilbake av sine redaktører i forhold til hvor mange sosiale elementer man kunne fremvise i kunstverkene, da spesielt med hensyn til fyll og prostitusjon ettersom tegningene skulle utgis i barnebladkategorien.

De to tegnerne har på mange måter levendegjort denne perioden gjennom sine tegninger og malerier på en måte som først fremstår som romantiserende. Noe av den effekten kan dog være bevisst da de visuelle representasjonene skulle være en del av innholdet i et barneblad. Går man derimot bare litt inn i dybden ser man raskt at det finnes flere elementer i kunstverkene som representerer så mye mer enn det øyet først ser. Dette kan være en av hovedårsakene til verkenes popularitet såpass lenge etter deres publikasjoner.

Kilder

Adney, Edwin Tappan. *The Klondike Stampede*. Vancouver (C.-B.): UBC Press, 1994.

Andrae, Thomas. *Carl Barks and the Disney Comic Book: Unmasking the Myth of Modernity*. Jackson (Miss.): University press of Mississippi, 2006.

Barks, Carl. *Tilbake til Klondike og andre historier fra 1952-1953*. Oslo: Egmont Kids Media Nordic, 2013.

———. *Uncle Scrooge McDuck: His Life and Times*. Redigert av Edward Summer. Berkeley, Calif.: Celestial Arts, 1987.

Barks, Carl, og Donald D. Ault. *Carl Barks: conversations*. Jackson: University Press of Mississippi, 2003.

Berger, John. *Why Look at Animals ? Great Ideas 80*. London: Penguin books, 2009.

Berton, Pierre. *The Klondike fever: the life and death of the last great gold rush*. New York: Basic Books, 2003.

Ethel Anderson Becker. *Klondike '98*. 2. utg. Portland, Oregon: Binfords & Mort, Publishers, 1967.

Gates, Michael. *Gold at Fortymile Creek: Early Days in the Yukon*. Reprinted. Vancouver: UBC Press, 1995.

Gisle, Jon. *Donaldismen*. Oslo: Gyldendal, 2006.

Jeremiah Lynch. *Three Years in the Klondike - Life during the Gold Rush*. 2. utg. North Haven, CT, 2024: Edward Arnold i 1904, 1904.

Kjeldstadli, Knut. *Fortida er ikke hva den en gang var en innføring i historiefaget*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl, 1999.

Lars Ramsøy-Halle. *Amerikabrev - Ei brevsamling fra «Gullkongen» Fredrik Bruseth og søskena, som dro til Amerika på jakt etter velstand og lykke*. 2. utg. Stangvik: Blomsterhaug forlag, u.å.

Morgan, Lael. *Good Time Girls of the Alaska-Yukon Gold Rush*. Fairbanks [Alaska]: Epicenter Press, 1999.

Parker, Randall E., og Robert Whaples, red. *Routledge handbook of major events in economic history*. London ; New York: Routledge, 2013.

[Pearson, Chris. *Dogopolis: how dogs and humans made modern New York, London, and Paris*. Animal lives. Chicago: The University of Chicago Press, 2021.](#)

[Robert W. Service. *Songs of a sourdough*. Toronto: The Methodist Book and Publishing House, 1907.](#)

<https://archive.org/details/songssourdough00servuoft/mode/2up>.

[Rosa, Don. *Skrue McDucks liv og levnet*. Oslo: Egmont Kids Media, 2016.](#)

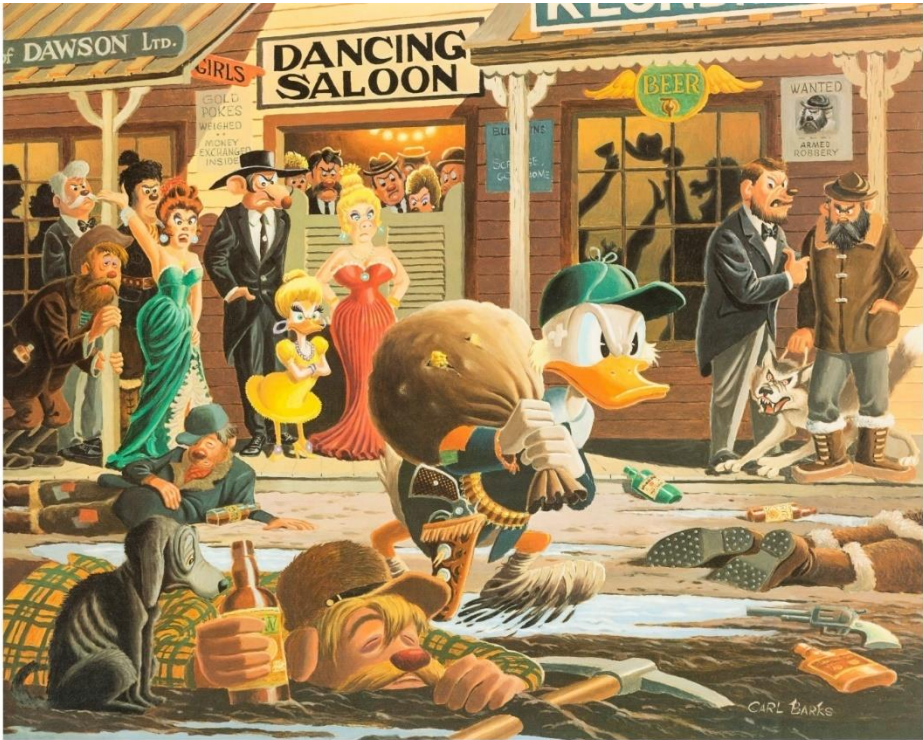
[Stanton, Rebecca Rose. *The Disneyfication of Animals*. The Palgrave Macmillan Animal Ethics Series. Cham: Palgrave Macmillan, 2021.](#)

[The Gold Rush, 1925. <https://www.youtube.com/watch?v=PxRy4rinnqA>.](#)

[Thomas Edison's Stunning Footage of the Klondike Gold Rush. Åpnet 9. april 2024. <https://www.youtube.com/watch?v=LPTWJ1BNCio>.](#)

[William Haskell. *Two years in the Klondike and Alaskan Gold Fields. 1896-1898. A Thrilling Narrative of Life in the Gold Mines and Camps. 2*. 2019. I 1898: Hartford Publishing Company, 1898.](#)

APPENDIX

Imaged by Heritage Auctions, HA.com

Figure 1: "Nobody's spending fool" av Carl Barks, 1974

Figure 2: "The goose egg nugget" av Carl Barks 1973

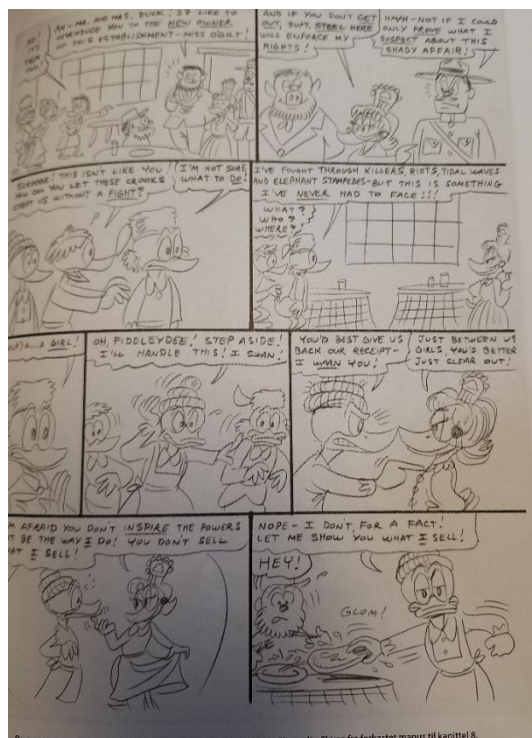

Figure 3: «Hjertes i Yukon» av Don Rosa. Hentet fra Skruer McDucks Liv og Levnet, s. 171, utgitt i 2016. Skissen ble forkastet grunnet seksuelle undertoner.

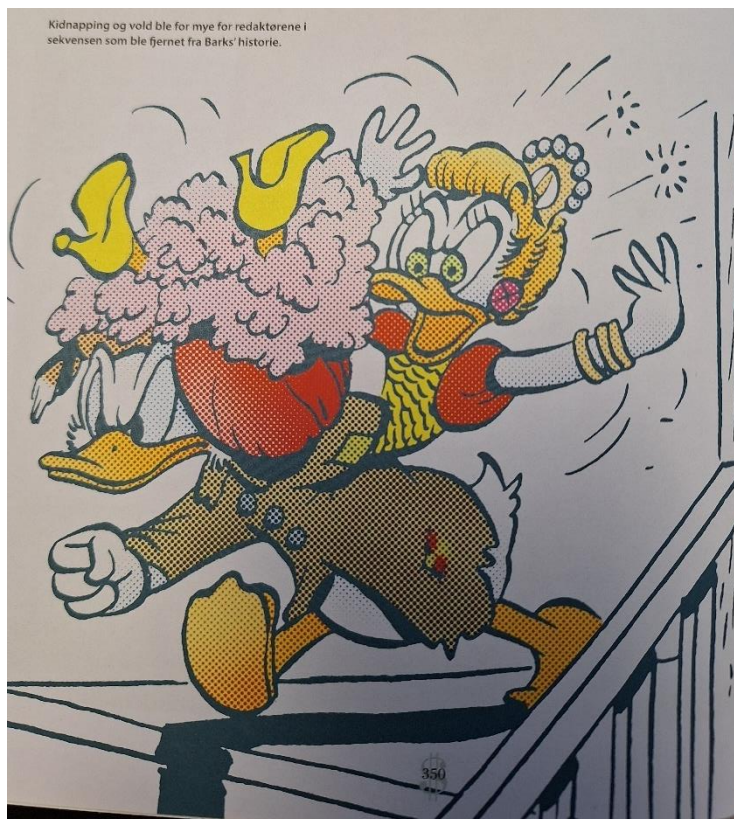

Figure 4: Originalt fra Carl Barks historie «Tilbake til Klondike», men denne er trykt i Skruer McDucks Liv og Levnet, s. 350, utgitt i 2016. Vold og kidnapping gikk først ikke gjennom sensuren, men ble senere godtatt.

A TYPICAL ONE-YEAR OUTFIT FOR ONE MAN, SUPPLIED BY THE ALASKA COMMERCIAL COMPANY AT DAWSON, IN JUNE, 1897

ARTICLES	PRICE
500 pounds flour, \$6 per sack of 50 pounds.....	\$60.00
80 " beans.....	10.00
25 " pease.....	6.25
25 " rolled oats.....	6.25
15 " corn-meal.....	3.75
1 case condensed milk, 4 dozen 1-pound cans.....	24.00
1 " cabbage, 2 dozen 2-pound cans.....	12.00
1 " roast beef, 1 dozen 2-pound cans.....	9.00
1 " corned beef, 1 dozen 2-pound cans.....	9.00
1 " sausage meat, 2 dozen 2-pound cans.....	18.00
1 " turkey, 2 dozen 2-pound cans.....	12.00
1 " tomatoes, 2 dozen 2½-pound cans.....	10.00
1 " string beans, 2 dozen 2-pound cans.....	12.00
75 pounds bacon.....	30.00
50 " ham.....	22.50
25 " dried apples.....	6.25
25 " dried prunes.....	6.25
25 " dried peaches.....	7.50
25 " dried apricots.....	8.75
25 " raisins or grapes.....	6.25
100 " granulated sugar.....	30.00
1 keg pickles, 5 gallons.....	5.00
1 " sauerkraut, 5 gallons.....	5.00
5 gallons maple-syrup.....	15.00
25 pounds evaporated potatoes.....	12.50
15 " cheese.....	7.50
20 " coffee.....	10.00

26 465

Figure 5 og 6: Hentet fra Tappan Adney bok «The Klondike Stampede» og viser hva han anbefalte av matvarer og forsyninger for 1 år. Dette er ikke den offisielle listen utgitt av myndighetene.

A TYPICAL ONE-YEAR OUTFIT—Continued

ARTICLES	PRICE
5 pounds black tea.....	\$6.25
5 " chocolate.....	3.75
2 bottles lime-juice.....	4.00
6 " Worcestershire sauce.....	4.50
30 pounds lard.....	9.00
1 box macaroni, 12 pounds.....	2.00
12 pounds mince-meat.....	12.00
2 pairs rubber boots.....	18.00
1 tin assorted cakes, 36 pounds.....	10.00
4 boxes candles, 120 to the box.....	24.00
1 case baking powder, 2 dozen ½-pound cans.....	12.00
6 bars washing-soap.....	1.00
5 " toilet soap.....	1.00
15 pounds salt.....	1.50
1 case coal-oil, 10 gallons.....	12.00
2 lamp chimneys.....	.50
100 feet rope, three-fourths or seven-eighths inch.....	18.00
1 five-foot bull-saw.....	6.00
2 bull-saw files.....	1.50
1 pair Arctic overshoes.....	4.50
2 pairs felt shoes.....	5.00
4 " woollen socks.....	4.00
2 " moccasins.....	5.00
2 " seal water-boots, or mukluks.....	5.00
6 " skin mittens.....	15.00
Total.....	\$550.25

PRICES PAID FOR GOODS AT DAWSON, OUTSIDE OF THE STORES OF THE TWO PRINCIPAL TRADING COMPANIES DURING WINTER OF 1897-98

Candles, \$1 each; \$40 per box of 120; Kerosene, \$40 per gallon.

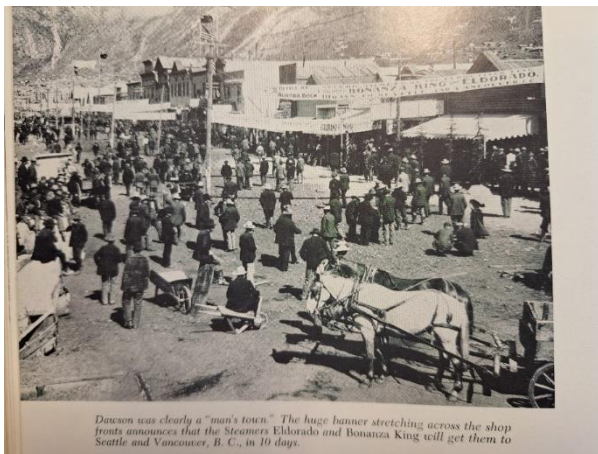
Figure 7, 8 og 9: Hentet fra Beckers bok «Klondike 98». Bildene er tatt av E. A. Hegg. S. 39, 52 og 86.

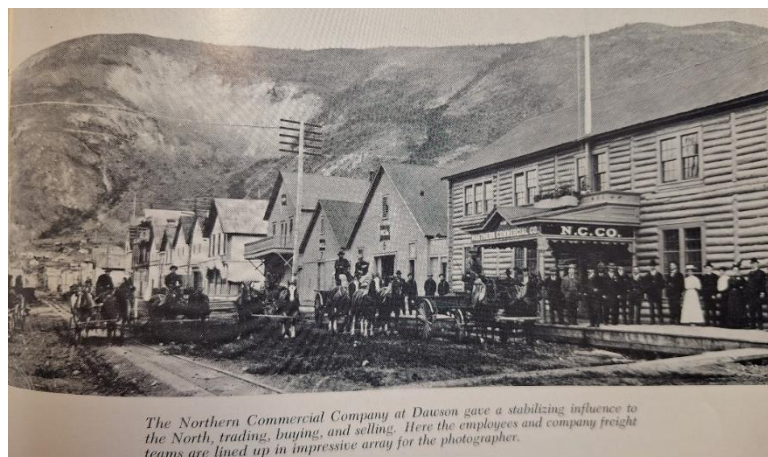

Figure 10: Don Rosas «Siste hundeslede til Dawson», utgitt i Skrue McDucks Liv og levnet i 2016. Visuell fremstilling av Dawsons hovedgate.

Dawson was clearly a "man's town". The huge banner stretching across the shop fronts announces that the Steamers Eldorado and Bonanza King will get them to Seattle and Vancouver, B. C., in 10 days.

Figure 11 og 12: Bilder fra Beckers bok «Klondike 98», S. 86 og 87. Bildene er tatt av E. A. Hegg. Viser Dawsons hovedgate i en annen tilstand enn i figur 10.

The Northern Commercial Company at Dawson gave a stabilizing influence to the North, trading, buying, and selling. Here the employees and company freight teams are lined up in impressive array for the photographer.

Figure 13: «Kongen av Klondike», Rosa, utgitt i Skruie McDucks Liv og levnet i 2016. Fremstillingen viser utfordringene med lave temperaturer.

Figure 14 og 16: «Kongen av Klondike» S. 160 av Don Rosa, utgitt i Skruie McDucks Liv og levnet, 2016.

Figure 15: Fra Beckers «Klondike 98» s. 31. Viser hvordan saging av tømmer ble utført. Bilde av E. A. Hegg.

Figure 17: Bilde fra Beckers «Klondike 98», s.26. Bildet er tatt av E. A. Hegg fra toppen av Chilkoot-passet.

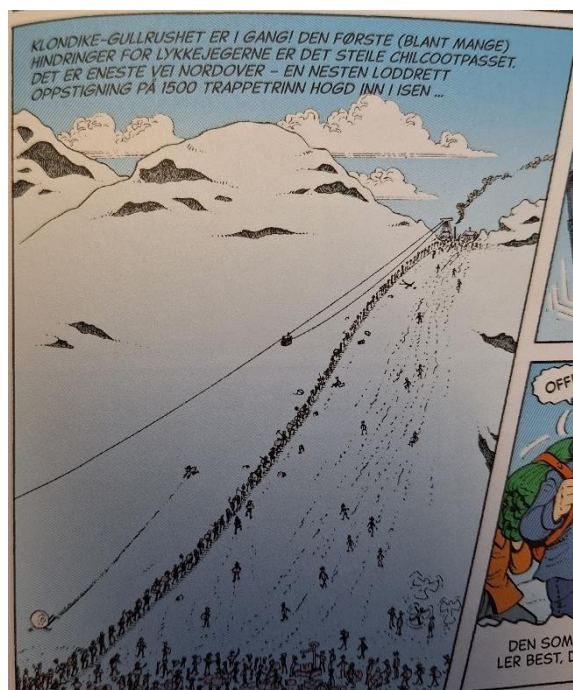

Figure 18: Visuell fremstilling av Chilkoot-passet av Don Rosa. Fra «Kongen av Klondike» utgitt i Skruie McDucks Liv og levnet i 2016.

Figure 19: Den mest primitive, men nødvendige teknologien.
Fra «Kongen av Klondike», Skruer McDucks Liv og levnet,
utgitt i 2016. Laget av Don Rosa.

Figure 21: Visuell fremstilling av vaskerenne for gullvasking og forklaring om bålets viktighet. Fra «Kongen av Klondike» i Skruer McDucks Liv og levnet, s. 161. Laget av Don Rosa

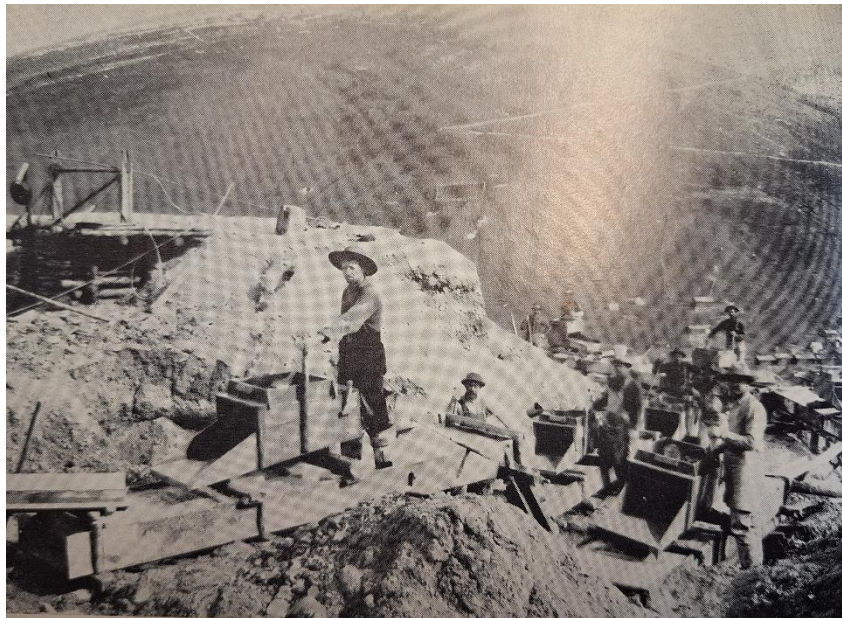

Figure 22: Sluseboks og vaskerenner for å vaske gull. Beckers bok «Klondike 98», s.78. Bilde tatt av E. A. Hegg

Figure 23: Utvinningsprosess. Don Rosas «Kongen av Klondike» utgitt i Skruie McDucks Liv og levnet, 2016.

Figure 24: Damptning av permafrost. Hentet fra Don Rosas «Hjerter i Yukon» i Skruie McDucks Liv og levnet, s. 359. Utgitt i 2016

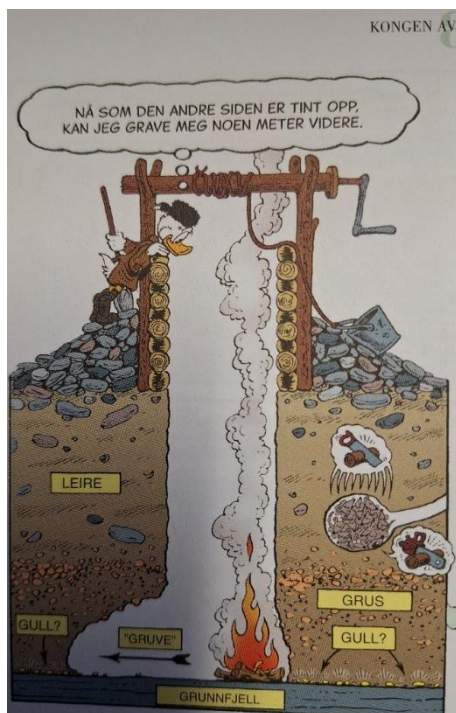

Figure 25: Bruk av bål for tining av permafrost. Hentet fra Don Rosas «Kongen av Klondike», s. 162 i Skrue McDucks Liv og levnet utgitt i 2016.

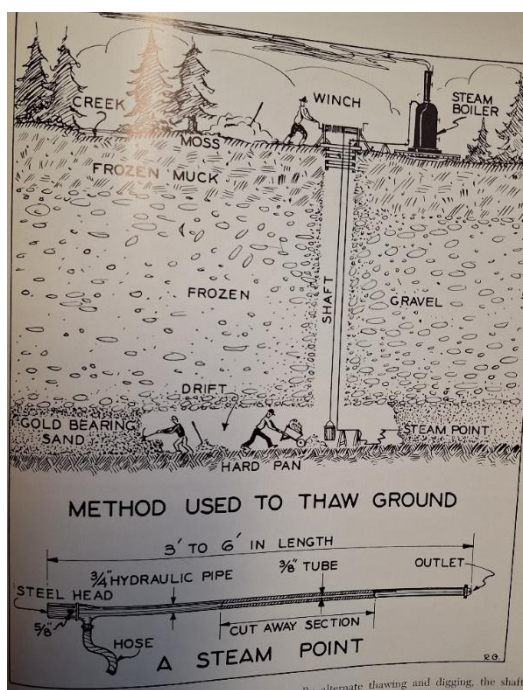

Figure 26: Tining av permafrost med dampmaskin. Hentet fra Beckers bok «Klondike 98», s. 77. Tegningen er signert R.G, som er ukjent for forfatteren.

Figure 27: Dawson's fødsel og utvikling. Hentet fra Don Rosas «Kongen av Klondike», s. 159 i Skrue McDucks Liv og levnet, utgitt i 2016.

Figure 28: Dawson's utvikling og Skrues teori på hvorfor. Hentet fra Don Rosas «Kongen av Klondike», s.159 i Skrue McDucks Liv og levnet, utgitt i 2016

Figure 29: Vill, lovløse Dawson. Hentet fra Don Rosas «Kongen av Klondike», s.162 i Skrue McDucks Liv og levnet, utgitt i 2016.

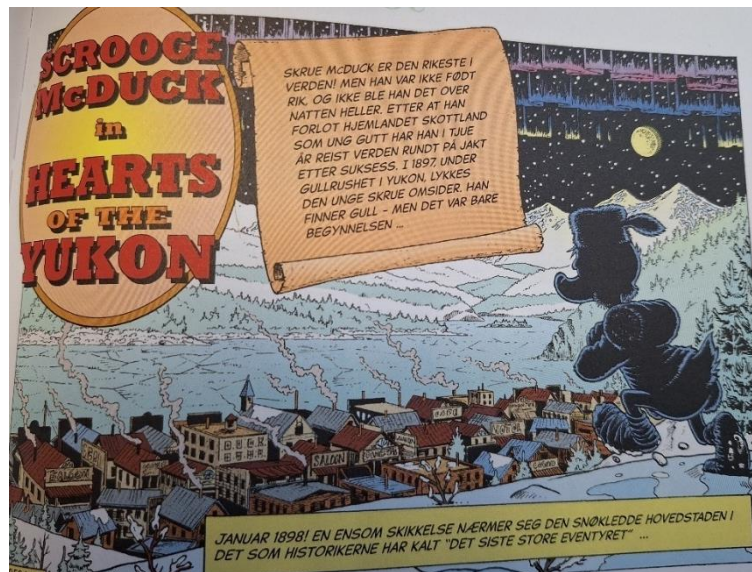

Figure 30: Dawsons utvikling. Hentet fra Don Rosas «Hjerter i Yukon» s. 351 i Skrue McDucks Liv og levnet, utgitt i 2016.

Figure 41: Skrues tanker om Dawson og dens innbyggere. Hentet fra Don Rosas «Hjerter i Yukon» s.351 i Skrue McDucks Liv og levnet, utgitt i 2016.